

گذری بر چند اثر از دوباره شهید آیت الله سید محمد باقر صدر که با قلمش جهاد می کرد

نابغه چهل و شش ساله

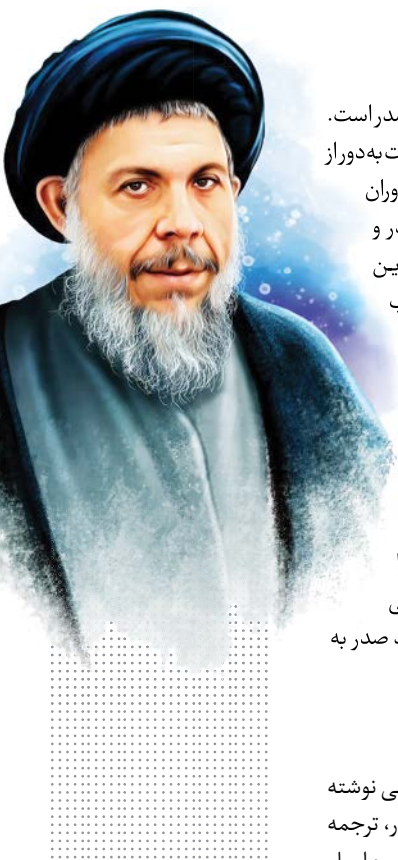
این کتاب با روشی نو و باتکیه بر وقایع تاریخی به اثبات این مطلب می پردازد که تشیع، رهاورد طبیعی اسلام است، نه این که در گذر زمان و بر اثر حوادث سیاسی و یا اجتماعی پدید آمده باشد.

۶ پژوهش های قرآنی
این کتاب با ترجمه سید جلال میرآقایی توسط انتشارات دارالصدر (پژوهشگاه شهید صدر) منتشر شده است. این کتاب مشتمل بر تفسیر موضوعی قرآن کریم، درس های علوم قرآن و مقالات قرآنی است.

«پژوهش های قرآنی» مجموعه ای از دروس و مقالات شهید صدر است که با در برداشتن نظریه نوآورگذار او در عرصه تفسیر موضوعی، در زمره یکی از مهم ترین آثار وی قرار دارد. شهید صدر در کنار دیگر پژوهش ها و نظریه پردازی های خود در علوم اسلامی، به طور ویژه به قرآن کریم و علوم وابسته به آن پرداخت و در این عرصه نیز راه هایی نوگشود و مرزهای جدیدی را فتح کرد. کتاب پژوهش های قرآنی حاصل بخشی از این تلاش هاست که به دست ما رسیده و در سه فصل اصلی گرد آمده است؛ «تفسیر موضوعی قرآن کریم»، «درس های علوم قرآن» و «مقالات قرآنی».

۷ کتاب نا
این کتاب، نوشته مریم برادران، روایتی نه چندان بلند، اما واقع نما، مستند و پر جزئیات از شهید صدر است که با دوری از زیاده پردازی و اغراقگری، در شانزده فصل به شرح زندگی او پرداخته است. «نا» در عربی به معنای «ما» است؛ ضمیر اول شخص جمع یا متکلم مع الغیر. «نا» یادآور سه گانه شهید صدر است که بیشتر، او را به آنها می شناسند: فلسفتنا، اقتصادنا و مجتمعتنا. مریم برادران ساعت ها و روزها، خوانده و دیده و شنیده و سپس با قلمی روان و صمیمی به روایت خواننده ها و دیده ها و شنیده هایش از زندگی مردی پرداخته که او را تنها با نام دو کتابش فلسفتنا و اقتصادنا می شناخته. نویسنده در طول نوشتن این کتاب با خانواده شهید صدر به ویژه همسر بزرگوار شهید در ارتباط بوده و از دقت و سخنان آنان بهره برده است.

۸ اعتقاد ما
این کتاب مقدمه ای اعتقادی است که استاد شهید آیت الله سید محمد باقر صدر برای رساله عملیه خود، با نام الفتاوی الواضحه نگاشته بود. او به هدف ارائه احکام اسلامی به مسلمان معاصر و با تلاش برای ارائه شیوه ای جدید و به روز در عرضه شریعت اسلامی «الفتاوی الواضحه» را به رشته تحریر درآورد. پس از چاپ اول رساله و استقبال بی نظیر از آن، شماری از بزرگان و طلاب حوزه و نیز عموم مؤمنان از شهید صدر درخواست کردند که او به تأسی از پیشینیان، مقدمه ای در اثبات اصول عقاید نوشته و در چاپ جدید رساله به آن بیفزاید. او این درخواست را پذیرفت و برای چاپ جدید، مقدمه ای با نام موجز فی اصول الدین و در سه فصل «المرسل»، «الرسول» و «الرساله» نوشت.

شهید سید محمد باقر صدر است. او تنها کسی بود که توانست به دور از چشم مزدوران بعثی در دوران حصر، همراه شهید صدر و خانواده اش باشد و این فرصت استثنایی سبب شد او تنها کسی باشد که روایت هایی دست اول را از مهم ترین دوره های زندگانی آن شهید و الامقام ثبت و ضبط کند. شیخ محمدرضا نعمانی پیش از این، خاطرات خود را در کتابی با نام «سنوات المحنة و ایام الحصار» گرد آورده بود، اما دسترسی به اسناد گردآوری شده در پژوهشگاه شهید صدر، فرصتی را فراهم آورد که در اثر جدید باتکیه بر این اسناد، کتابی گسترده تر، دقیق تر و موثق تر درباره زندگانی شهید صدر به رشته تحریر درآورد.

۴ آموزه های وحی
کتاب آموزه های وحی نوشته سید محمد باقر صدر، ترجمه گروهی از مترجم ها و حاصل ویراستاری سعید فلاحي است. انتشارات دارالصدر (پژوهشگاه شهید صدر) این کتاب را روانه بازار کرده است. این اثر حاوی گفتارها و نوشتارهای قرآنی است. این کتاب حاوی مجموعه سخنرانی ها و مقالات پراکنده استاد شهید آیت الله سید محمد باقر صدر با موضوع قرآن است. این کتاب از ۲ بخش «گفتارها» و «نوشتارها» تشکیل شده است. در بخش اول، دو سخنرانی شهید صدر با موضوع «حقیقت وحی» و «تغییر در نبوت» آورده شده است. در بخش نوشتارها نیز مقالات قرآنی شهید صدر در مجلات مختلف گردآوری شده که برخی از آنها پیش از این در کتاب «پژوهش های قرآنی» با ترجمه «سید جلال میرآقایی» و برخی دیگر نیز در کتاب «بارقه ها» با ترجمه «سید امید مؤذنی» به چاپ رسیده است.

۵ فدک در تاریخ، پژوهشی درباره ولایت و امام مهدی (عج)
این کتاب با ترجمه سید ابوالقاسم حسینی (ژرفا) در انتشارات دارالصدر منتشر شده است. کتاب «فدک در تاریخ» یکی از عمیق ترین و دقیق ترین کتاب هایی است که در تحلیل بخشی از زندگانی حضرت زهرا (سلام الله علیها) به نگارش درآمده است. فدک در این کتاب نقش تنه ای نومند از پژوهشی پُر شاخه را ایفا می کند؛ پژوهشی که در ۵ فصل سامان یافته و با نظمی خاص به نقل دقیق ماجرای فدک و موضوعاتی عمیق تر در اندیشه دینی نیز پرداخته است. شهید صدر در این کتاب فدک را به مثابه دست مایه ای برای بررسی نوع برداشت مسلمانان صدر اسلام از معنای دین، برگزیده است و از این رو همان قدر که این کتاب ماهیتی تحلیلی - تاریخی دارد، می تواند پژوهشی در حوزه فلسفه دین نیز قلمداد شود. پژوهش درباره ولایت نیز از آثار ارزشمند شهید سید محمد باقر صدر درباره ولایت در اسلام است. صدر در

زینب گل محمدی نویسنده و خبرنگار

سید محمد باقر صدر ۱۰ اسفند ۱۳۱۳ در کاظمین عراق به دنیا آمد و ۱۹ فروردین ۱۳۵۹ به شهادت رسید. او فقیه، اصولی، مجتهد، فیلسوف، اندیشمند، مرجع تقلید مبتکر و نظریه پرداز شیعه و سیاستمدار عراقی بود. از او گاه به لقب شهید خامس و سید ذبیح القفانیز یاد می شود. سال ۱۳۶۵ (قمری) ۱۲ ساله بود که همراه برادرش سید اسماعیل به نجف رفت تا نزد استادان حوزه علمیه آن شهر به تحصیل بپردازد. او بخشی از سطوح را نزد برادرش آموخت. دوره عالی فقه و اصول را نزد سید ابوالقاسم خویی و شیخ محمدرضا آل یاسین گذراند. فلسفه اسلامی (اسفار ملاصدرا) را از صدرا یادگوبه ای آموخت و در کنار آن بر فلسفه غرب و نظرات فلاسفه غیرمسلمان نیز مسلط شد. او در فلسفه، اقتصاد، منطق، اخلاق، تفسیر و تاریخ نیز مطالعه و تحقیقاتی داشت. وی را می توان بنیانگذار منطق استقرائی در حوزه دانست. به انگیزه چهل و پنجمین سالگرد شهادت او به چند کتاب با قلم او یا درباره او نگاهی انداختیم.

۱ اقتصاد ما
اقتصاد ما عنوان کتابی است که سید محمد باقر صدر در زمینه اقتصاد اسلامی نگاشته است، این کتاب ادبیات جدیدی را در حوزه اقتصاد اسلامی به وجود آورد و مورد توجه اندیشمندان مسلمان قرار گرفت. نویسنده در نگارش آن، بین مفاهیم فقهی و اصطلاحات فنی دانش اقتصاد الفت و سازگاری برقرار کرده و به شیوه ابتکاری به تحلیل مفاهیم اقتصادی پرداخته است. این کتاب نخستین اثری است که ساختار اقتصادی اسلام را به شکل علمی و نظام مند طرح کرده است. اقتصاد مادر دو بخش تنظیم شده؛ بخش نخست آن به طرح، تفسیر و نقد علمی نظام های اقتصادی سرمایه داری و کمونیستی پرداخته و بخش دوم آن به استخراج نظام اقتصادی اسلام و طرح عناصر اصلی آن اختصاص یافته است.

۲ علم اصول
روزگاری مسائل فقهی در میان مردم کوچه و بازار مطرح بود، چرا که مردم باید با مسائل فقهی آشنا باشند و در زندگی روزمره آن را به کار گیرند و تکالیف شرعی خود را بدانند؛ ولی اکنون نه تنها مردم به اصطلاح عوام، بلکه اهل کتاب و مطالعه نیز اطلاع چندانی از فقه و مسائل فقهی ندارند. یکی از عوامل این اتفاق، تکنیکی و فنی کردن مسائل فقهی و اصولی و در نتیجه انحصاری شدن آن است و این بر خلاف روش معصومین (ع) است. غرض عمده مترجم از ترجمه این کتاب به قلم شهید صدر هم این بوده که مسائل فقهی و اصولی از محدوده تنگ حوزه ها به درآید.

۳ شرح صدر
کتاب شرح صدر، سیری در زندگی، زمانه و اندیشه ای استاد شهید آیت الله سید محمد باقر صدر، ترجمه کتاب «شهید الأمة و شاهدا» اثر شیخ محمدرضا نعمانی از شاگردان و همراهان

